

มาตรวจแก้ต้นฉบับวรรณกรรมแปลกันเถิด (๒)

วัลยา วัฒนศรี

พิมพ์ครั้งแรก มติชนสุดสัปดาห์ (บทความพิเศษ โดยวัลยา วัฒนศรี) ฉบับประจำวันที่ ๓ - ๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๘ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๒๘๑

ผู้แปลบางคนแม้จะอ่านทวนสำนวนแปลของตนแต่บางครั้งก็มองไม่เห็นว่าคุณใช้คำซ้ำๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า ‘ที่’ ในกรณีนี้ผู้แปลอาจให้คอมพิวเตอร์ช่วยได้โดยสั่งให้ขีดเส้นใต้คำว่า ‘ที่’ หรือคำอื่นๆ ซึ่งมักจะเขียนซ้ำโดยไม่ทันระวัง ว่าในตำแหน่งใกล้เคียงกันนั้นมีคำนี้อยู่แล้ว เช่น คำว่า ‘จะ’ ‘ก็’ ‘ได้’

ผู้แปลบางคนติดคำบางคำโดยเฉพาะ เช่น ‘แสน’ เมื่ออ่านสำนวนแปลก็จะเจอคำว่า ‘แสน’ เต็มไปหมด เช่น แสนดี แสนสวย แสนสุภาพ แสนน่ารัก แสนโสภา ฯลฯ

ผู้ตรวจแก้ก็ควรคงไว้อย่างเดิมบ้าง หากคำอื่นมาแทนบ้าง คำที่จะใช้แทนโดยวางไว้ข้างหลัง มีเช่น ‘ยิ่ง’ ‘ยิ่งนัก’ ‘อย่างยิ่ง’ ‘จริงๆ’ เป็นต้น

ถ้าผู้แปลรู้ตัว ก็ควรให้คอมพิวเตอร์ช่วยเช่นกันแล้วหากำอื่นแทน ก่อนที่จะส่งสำนักพิมพ์ไปถึงมือผู้ตรวจแก้

บทความนี้จะเสนอวิธีตรวจแก้คำว่า ‘ที่’ ดังเกริ่นไว้ในฉบับก่อน

ตัวอย่างต่อไปนี้ คัดจากหนังสือแปลที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติสาธารณะ วิจารณ์ได้ วิจารณ์ได้ตามเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนผู้ใด ผู้เขียนจึงเปลี่ยนชื่อตัวละครและชื่อสถานที่

ในตัวอย่าง ผู้เขียนเป็นผู้ขีดใต้คำว่า ‘ที่’

มีหลายวิธีที่จะตรวจแก้ เช่น หากำแทน (ซึ่ง อัน ฯลฯ) ตัดทิ้ง เว้นวรรคตรงที่ตัดทิ้ง เปลี่ยนรูปประโยค

ขอเชิญท่านผู้อ่านบทความนี้ตรวจแก้ไปด้วยขณะอ่าน

๑. เด็กทั้งสามเลือกอยู่ที่โรงเรียนแทนที่จะไปเยี่ยมเยียนเพื่อนที่อังกฤษ
๒. เด็กๆ รีบตรงไปที่กระท่อม ที่ยังมีแสงสว่างลอดผ่านหน้าต่างออกมาเมื่อยืนอยู่ที่หน้าประตู ก็ส่งเสียงร้องเรียกฟิลิปเบาๆ
๓. เวลาที่เขาไม่ได้เดินยามอยู่ที่สถานที่เกิดเหตุเขาก็จะ...
๔. เขามักเลือกปีเตอร์เป็นผู้ช่วยตอนที่เร้าใจเลียนแบบสถานการณ์ที่เคยเกิดกับเขาเท่าที่ผ่านมา
๕. ทายาทที่แท้จริงของเขาจะมาที่โรงเรียน ทายาทของเขาเท่านั้นที่จะเปิดห้องลับได้
๖. เป็นหน้าที่ของเขาที่จะเป็นกำลังใจและช่วยเหลืออาจารย์ในเวลาที่เขาเดือดร้อนเช่นนี้
๗. นางรู้แล้วว่าต้องมีอะไรอย่างอื่นที่ผิดปกติ ซึ่งไม่ใช่เพียงอายุที่มากเท่านั้น นางมักจะเหนื่อยอ่อนอยู่เสมอ
๘. “จะเจ็บไหมอะ” เด็กชายถามขณะที่เขากับแม่เข็นรถเข็นเด็กที่มีคู่มือนอนอยู่
๙. ตอนนั้นเขาไปที่ร้านขายผักผลไม้ที่หัวมุมถนนกับแม่ และที่หน้าร้านนั่นเอง มีป้ายประกาศอันใหญ่ที่แม่ช่วยอ่านให้เขาฟัง “ต้องการเด็กฉลาด”

๑๐. แต่สิ่งที่เด็ดๆ กระซิบกระซาบกันอย่างเส่ร้างระหว่างที่ทบทวนเหตุการณ์ที่ผ่านมาเมื่อคืนก่อน ก็คือ...
๑๑. ฉันจะต้องเตือนเขาบ้างเป็นครั้งคราว เพื่อที่เขาจะได้ไม่ลืมที่จะอาบน้ำ
๑๒. ผมมาถึงที่กำแพงสวนผักก่อนคนทั้งสองเป็นนาน ผมรู้จักบริเวณที่กำแพงมีหินพังลงมาที่พวกเขาพูดถึง
๑๓. เขอกระโดดข้ามหินที่กองอยู่บนพื้น ซากกำแพงที่พังทลายและคานเพดานที่วันยังกรุ่นอยู่
๑๔. เราเดินอย่างเงียบกริบเข้ามาที่โบสถ์ร้าง ผมนำตำรวจมาที่ประตูโค้ง แล้วผมก็ถอยออกไปที่หลังกำแพง
๑๕. พวกที่เคยอยู่ในกรอบระเบียบ เมื่อถูกจับเข้าตารางก็จะกลายเป็นคนที่ใจกว้างขึ้น ช่วงสามปีที่ติดอยู่ในคุกนั้น อาเธอเป็นทุกข์และนึกถึงคนหลายคนที่เขาเคยตัดสินใจให้รับโทษหนัก พวกที่ทำความคิดกลางจกรรจ์กว่าพอหลายเท่านั้น
๑๖. เจมส์ยังมีรายละเอียดอีกหลายอย่างที่อยากสาธยายเพิ่มเติม แต่คณะผู้พิพากษาจะไม่ทนฟังคู่ความที่พูดพล่ามไร้สาระ โดยเฉพาะทนายที่ยังคงฝันถึงอดีตอันรุ่งโรจน์ของตน มีพวกที่ว่าน้อยอย่างน้อยห้าคนที่ถูกแหงนี้
๑๗. นี่เป็นครั้งแรกสำหรับคุกแห่งนี้ที่มีนักโทษสำคัญขนาดที่ประธานาธิบดีตัดสินใจที่จะอภัยโทษ คำว่า 'ที่' ในตัวอย่าง ๑๗ ข้อข้างต้นนี้มีทั้งที่เป็นสรรพนาม บุพบทและวิเศษณ์ รวมทั้งที่ปรากฏใน คำว่า 'หน้าที่' และ 'สถานที่' ซึ่งถือเป็นคำคำเดียวแต่เสียงและรูปที่พ้องกันทำให้ต้องตรวจแก้
- ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการตรวจแก้ ซึ่งผู้ตรวจแก้พึงคำนึงไว้ว่าไม่มีคำตอบตายตัวเพียงคำตอบเดียว*
๑. เด็กทั้งสามเลือกอยู่โรงเรียนแทนการไปเยี่ยมเพื่อนที่อังกฤษ (ตัด 'ที่' ตัวแรกออก เปลี่ยน 'ที่จะ' เป็น 'การ' คง 'ที่' ตัวสุดท้ายไว้)
๒. เด็กๆ รีบตรงไปที่กระท่อมซึ่งยังมีแสงสว่างลอดผ่านหน้าต่างออกมา เมื่อยืนอยู่หน้าประตู ก็ส่งเสียงร้องเรียกฟิลิปเบาๆ ('ที่' ตัวแรกเปลี่ยนเป็น 'ยัง' ไม่ได้เพราะจะซ้ำกับ 'ยังมีแสงสว่าง' เปลี่ยน 'ที่' ตัวที่สองเป็น 'ซึ่ง' ตัดตัวที่สามทิ้ง)
๓. เวลาเขาไม่ได้เดินขามอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เขาก็จะ...(ตัด 'ที่' ตัวแรกทิ้ง เปลี่ยนตัวที่สองเป็น 'ใน' หรือเวลาเขาไม่ได้เดินขามบริเวณเกิดเหตุ เขาก็จะ...(เปลี่ยน 'อยู่ในสถานที่' เป็น 'บริเวณ')
๔. เขามักเลือกปีเตอร์เป็นผู้ช่วยให้เลียนแบบสถานการณ์เร้าใจที่เคยเกิดกับเขา (เปลี่ยน 'ตอนที่' เป็น 'ให้' สลับตำแหน่งคำย้าย 'เร้าใจ' ไปไว้ข้างหลัง 'เลียนแบบสถานการณ์' คง 'ที่' ตัวที่สองไว้ แลตัด 'เท่าที่ผ่านมา' เพราะความหมายอยู่ในคำว่า 'เคย' แล้ว)
๕. ทายาทแท้จริงของเขาจะมาที่โรงเรียน ทายาทของเขาเท่านั้นจึงจะเปิดห้องลับได้ (ตัด 'ที่' ตัวแรกออก คงตัวที่สองไว้ และเปลี่ยนตัวที่สามเป็น 'จึง')
๖. เป็นหน้าที่ของเขาที่จะเป็นกำลังใจและช่วยเหลืออาจารย์ในเวลาเดือดร้อนเช่นนี้ (ตัด 'ที่' ตัวที่สามออก) หรือ เขามีหน้าที่ให้กำลังใจและช่วยเหลืออาจารย์ในเวลาเดือดร้อนเช่นนี้ (เปลี่ยนรูปประโยค)
๗. นางรู้แล้วว่าต้องมีอะไรอย่างอื่นผิดปกติ ซึ่งไม่ใช่เพียงอายุมากเท่านั้น นางมักจะเหนื่อยอ่อนอยู่เสมอ (ตัด 'ที่' ออกทั้งสองตัว)

๘. “จะเจ็บไหมอะ” เด็กชายถามขณะเขากับแม่เข็นรถเข็นเด็กซึ่งคู่แฝดนอนอยู่ (ตัด ‘ที่’ ตัวแรกออก เปลี่ยน ‘ที่มี’ เป็น ‘ซึ่ง’ ไม่เก็บคำว่า ‘มี’ ไว้ เพราะ ‘รถเข็นเด็กซึ่งมี’ เหมือนเป็นลักษณะเฉพาะ หรือพิเศษของรถนั้น แต่ในที่นี้บอกว่าเป็นเด็กคู่แฝดนอนอยู่)
๙. ตอนนั้นเขาไปร้านขายผลไม้ตรงหัวมุมถนนกับแม่ และที่ร้านนั่นเอง มีป้ายประกาศอันใหญ่ แม่ช่วยอ่านให้เขาฟัง “ต้องการเด็กฉลาด” (ตัด ‘ที่’ ตัวแรกออก เปลี่ยน ‘ที่’ ตัวที่สองเป็น ‘ตรง’ ลงตัวที่สามไว้ ตัดตัวที่สี่ออกและเว้นวรรคแทนที่)
๑๐. แต่สิ่งที่เด็กๆ กระซิบกระซาบกันอย่างเส่ร้างหรือขณะทบทวนเหตุการณ์เมื่อคืนก่อน ก็คือ... (คง ‘ที่’ ตัวแรกไว้ เปลี่ยน ‘ระหว่างที่’ เป็น ‘ขณะ’ ตัด ‘ที่ผ่านมา’ ออก เพราะความหมายอยู่ใน วลี ‘เมื่อคืนก่อน’ แล้ว)
๑๑. ฉันจะต้องเตือนเขาบ้างเป็นครั้งคราว เขาจะได้อะไรไม่ลืมอาบน้ำ (ตัด ‘เพื่อที่’ และ ‘ที่จะ’ ออก)
๑๒. ผมมาถึงกำแพงสวนผักก่อนคนทั้งสองเป็นนาน ผมรู้จักบริเวณที่มีหินพังลงมาซึ่งพวกเขาพูดถึง (ตัด ‘ที่’ ตัวแรกออก เปลี่ยนตัวที่สามเป็น ‘ซึ่ง’ ตัด ‘กำแพง’ ออกด้วย เพราะกล่าวถึงแล้วใน ประโยคก่อน)
๑๓. เธอกระโดดข้ามหินที่กองอยู่บนพื้น ซากกำแพงพังทลาย และคานเพดานซึ่งควั่นยังกรุ่นอยู่ / ซึ่ง ยังมีควั่นกรุ่น / กรุ่นควั่น (คง ‘ที่’ ตัวแรกไว้ ตัดตัวที่สอง เปลี่ยนตัวที่สามเป็น ‘ซึ่ง’ หรือเปลี่ยน ทั้งวลีเป็น ‘กรุ่นควั่น’ ขยาย ‘คานเพดาน’)
๑๔. เราเดินอย่างเงิบกริบเข้ามายังโบสถ์ร้าง ผมนำตำรวจมาที่ประตูโค้ง แล้วผมก็ถอยออกไปหลัง กำแพง (เปลี่ยน ‘ที่’ ตัวแรกเป็น ‘ยัง’ ลงตัวที่สองไว้ตัดตัวที่สามทิ้ง)
๑๕. พวกที่เคยอยู่ในกรอบระเบียบ เมื่อถูกจับเข้าตารางก็จะรู้จักเปิดใจกว้างขึ้น ตลอดช่วงสามปีในคุก อาร์เธอร์เป็นทุกข์และนึกถึงคนหลายคนที่เขาเคยตัดสินใจให้รับโทษหนัก คนเหล่านั้นทำ ความคิดจากฉกรรจ์กว่าพอลหลายเท่าหนัก (คง ‘ที่’ ตัวแรกไว้ เปลี่ยน ‘กลายเป็นคนที่’ เป็น ‘รู้จัก’ เปลี่ยน ‘ช่วงสามปีที่ติดอยู่ในคุกนั้น’ เป็น ‘ตลอดช่วงสามปีในคุก’ เปลี่ยน ‘พวก ที่’ เป็น ‘คนเหล่านั้น’)
๑๖. เจมส์ยังมีรายละเอียดอีกหลายอย่างที่อยากสาธยายเพิ่มเติม แต่คณะผู้พิพากษาจะไม่ทนฟัง คู่ความพูดพล่ามไร้สาระ โดยเฉพาะนายซึ่งยังคงฝันถึงอดีตอันรุ่งโรจน์ของตน มีพวกคังว่านี้ อย่างน้อยห้าคนในคุกแห่งนี้ (คง ‘ที่’ ตัวแรกไว้ ตัดตัวที่สองออก เปลี่ยนตัวที่สามเป็น ‘ซึ่ง’ เปลี่ยน ‘ที่ว่า’ เป็น ‘คังว่า’ และ ‘ที่คุก’ เป็น ‘ในคุก’)
๑๗. นี่เป็นครั้งแรกสำหรับคุกแห่งนี้ที่มีนักโทษสำคัญถึงขนาดประธานาธิบดีตัดสินใจให้อภัยโทษ (คง ‘ที่’ ตัวแรกไว้ เปลี่ยน ‘ขนาดที่’ เป็น ‘ถึงขนาด’ และเปลี่ยน ‘ที่จะ’ เป็น ‘ให้’)

หวังว่าผู้อ่านคงเห็นด้วยกับผู้เขียนว่า เมื่อตรวจแก้แล้ว ไม่รู้สึกเกะกะสยดหรือสะดุดหูอีกต่อไป

คราวหน้าจะพูดถึงการแปลและการตรวจแก้คำอุทานต่างๆ โดยเฉพาะ Oh ! Ah !